

Opinnäytetyö AMK

Sosionomi

2020

Nella Cavén, Heli Lamminmäki

OSALLISUUS,
PEDAGOGIIKKA, YHTEISTYÖ
VANHEMPIEN KANSSA JA
ARVIOINTI OSANA
VARHAISKASVATUKSEN
LAATUA

OPINNÄYTETYÖ AMK | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosionomi

Kevät 2020 | 38 sivua, 2 liitesivua

Nella Cavèn ja Heli Lamminmäki

OSALLISUUS, PEDAGOGIIKKA, YHTEISTYÖ VANHEMPIEN KANSSA JA ARVIOINTI OSANA VARHAISKASVATUKSEN LAATUA

Opinnäytetyömme aiheena oli varhaiskasvatuksen laatu. Yhtenä laadun määritelmänä palvelualalla voidaan pitää sitä, mitä asiakkaat haluavat ja miten heidän tarpeisiinsa vastataan. Teimme opinnäytetyöraportin lisäksi erillisenä tuotoksena lukuja yhteistyöpäiväkotimme laatukäsikirjaan. Toimeksiantajan toiveesta tuotos on salattu, eikä sitä julkaista.

Koska laatu on käsitteenä laaja, valikoitui työhömmme varhaiskasvatusta ohjaavien asiakirjojen ja toimeksiantajamme kanssa käydyn keskustelun pohjalta neljä teemaa, mihin perehdyimme. Nämä aihealueet olivat: osallisuus, pedagogiikka, yhteistyö vanhempien kanssa sekä arviointi.

Selvitimme vuoden 2019-2020 aikana, mistä koostuu laadukkaan varhaiskasvatuksen sisältö ja mitkä osatekijät siihen vaikuttavat. Selvitimme myös, miksi laadun arviointi on tärkeää ja millä erilaisilla menetelmillä sitä voi toteuttaa. Laadun arvioinnissa hyödynsimme paljon Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin opasta.

Toteutimme tämän kehittämistehtävämme sähköisen kyselyn avulla eli käytimme opinnäytetyössämme tiedonkeruumenetelmänä yhdistäen kyselyä sekä puolistrukturoitua haastattelua. Kyselyssä selvitimme yhteistyöpäiväkotimme työntekijöiltä, miten työhömmme valikoidut laadun osa-alueet näkyvät heidän arjessaan eli miten heillä toteutetaan laadukasta varhaiskasvatusta.

ASIASANAT:

varhaiskasvatus, laatukäsikirja, osallisuus, pedagogiikka, laadun arviointi

BACHELOR'S | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

bachelor of Social Services

Spring 2020| 38 pages, 2 pages in appendices

Nella Cavén ja Heli Lamminmäki

PARTICIPATION OF CHILDREN, PEDAGOGY, COOPERATION WITH PARENTS AND ASSESSMENT AS PART OF THE QUALITY OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION

The topic of this thesis was quality in early childhood education. As a one definition of quality can be how to enterprises services meet the customer's hopes and needs.

Because the concept of quality is broad, we chose four theme for this thesis. These themes are participation, pedagogy, cooperation with parents and assessment. The choice of topics was effect by the discussion with principal and based on early childhood education documents.

During 2019- 2020 we found out what quality in early childhood education contents and what factors affect it. We also found out how kindergarten carry out early childhood education. We also research why assessment of the quality are important and what are the method of assessment. We used guide of the Finnish Education Evaluation Centre FINEEC's

Our research method was semi structured interview. We sent online survey to employees of kindergarten. In the survey we ask how they carry out quality early childhood education and what factors affect that. The thesis consists of a theoretical report and the quality manual. Quality manual contents chapters of participation, pedagogy, cooperation with parents, assessment and early childhood documents.

KEYWORDS:

early childhood education, quality manual, inclusion of children, pedagogy, quality assessment

SISÄLTÖ

KÄYTETYT LYHENTEET TAI SANASTO	5
1 JOHDANTO	7
2 VARHAISKASVATUSTA OHJAAVIA ASIAKIRJOJA	9
2.1 Varhaiskasvatuksen laatua määrittämässä	9
2.2 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	10
2.3 Varhaiskasvatuksen laadun perusteet ja suositukset	12
3 VARHAISKASVATUKSEN SISÄLLÖT LAATUTEKIJÖINÄ	14
3.1 Lasten osallisuus	14
3.2 Pedagogiikka	16
3.3 Yhteistyö vanhempien kanssa	18
4 LAADUN ARVIOINTI	21
4.1 Laadun arviointi varhaiskasvatuksessa	21
4.2 Laadun arviointi yksikötasolla	22
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	25
5.1 Kehittämistehtävän määrittely	25
5.2 Opinnäytetyöprosessi	26
5.3 Tiedonhankintamenetelmä	27
6 KEHITTÄMISTYÖN TULOKSET	29
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTI	32
LÄHTEET	37

LIITTEET

- Liite 1. sähköinen kysely henkilökunnalle
- Liite 2. Turun kaupungin kasvattajayhteisösopimus

KÄYTETYT LYHENTEET TAI SANASTO

Arviointi on toiminnan peilaamista asetettuihin tavoitteisiin. Se on siis toimintaa koskevan tiedon keruuta, analysointia ja tulkintaa. Tutkitaan sitä, onko asetetut tavoitteet saavutettu ja onko tarvittavia muutoksia tehty toimintaan. Arvioija voi päätellä asetettujen kriteerien ja tavoitteiden mukaan onko toiminta hyvää vai huonoa. (Vlasov, Salminen, Repo, Karila, Kinnunen, Mattila, Nukarinen, Parrila ja Sulonen 2018, 11-12.)

Kriteeri tarkoittaa arviointiperustetta. Kriteeri on selkeä, käytännönläheinen väittämä tai kysymys. Laadukriteeri on laadun määrittämisen perusteeksi valittu ominaisuus. Arvioitavaa toimintaa verrataan kriteereihin, joiden avulla voidaan päätellä millä tasolla toiminta toteutuu sillä hetkellä. Indikaattorien toteutumista voidaan arvioida kriteerien avulla laadullisesti tai määrällisesti. (Vlasov ym. 2018, 11-12.)

Laadunhallinta on asetettujen laatutavoitteiden saavuttamiseksi tehtyä varhaiskasvatuksen johtamista, suunnittelua, toimintaa ja arviointia. Tarkoittaa niitä strategisia toimenpiteitä, jolla ohjataan organisaation laatutyötä. Laadunhallintajärjestelmä varmistaa, että lapsityhmästä kerätty tieto saavuttaa koko organisaation, mukaan lukien ylimmän johdon ja päätöksentekijät. (Vlasov ym. 2018, 11-12.)

Laadun prosessitekijät ovat pedagogiikan ydintoimintoja sekä yksikön toimintakulttuuria kuvaavia asioita. Niillä suora yhteys lapsen kokemuksiin. Kuvaa sitä, miten asetettuja tavoitteita toteutetaan käytännössä. Rakenne ja prosessitekijät ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja toteutuvat eri tasoilla varhaiskasvatuksessa. (Vlasov ym. 2018, 11-12.)

Laadun rakennetekijät ovat varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyviä asioita, joiden taustalla vaikuttavat lait, asetukset ym. valtakunnalliset asiakirjat. Liittyvät siihen kuka vastaa varhaiskasvatustoiminnasta, missä toiminta tapahtuu ja minkälaiset puitteet toiminnalle asetetaan. (Vlasov ym. 2018, 11-12.)

Osallisuus on pedagoginen vastaus siihen, miten lasten toimijuus toteutuu sosiaalisissa ympäristöissä. Osallisuuden toteutumiseksi taustalle tarvitaan ajatus lapsen toimijuudesta. Osallisuus on siis toimijuutta, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa ja vastavuoroisesti siinä hetkessä olevien kesken. on hyvä muistaa, että osallisuus on paljon muutakin kuin vain osallistumista. Jokaisella lapsella tulee olla mahdollisuus vaikuttaa yhteiseen tekemiseen, joka mahdollistuu kuulluksi tuleminen ja muiden kuulemisen kautta. (Koivula, Siippainen, Eerola-Pennainen&Böök 2017,44-46.)

Varhaiskasvatuksen pedagogiikka tarkoittaa suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutta, jota näkyy henkilöstön ja lasten välisessä vuorovaikutuksessa, yhteisön toimintakulttuurissa, oppimisympäristöissä ja henkilöstön työkäytännöissä (Vlasov ym. 2018, 23).

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössämme tehtävänä oli tuottaa yhteistyöpäiväkodillemme uusia lukuja laatukäsikirjaan. Tarve opinnäytetyöhömme nousi toimeksiantajaltamme. Opetushallitus on toivonut asetettujen perusteiden tarkempaa konkretisointia paikallisella tasolla. Yhdistämällä laatukäsikirja varhaiskasvatussuunnitelmaan, se tuo kaikille näkyvämmäksi, miten varhaiskasvatussuunnitelman luvuissa kuvattuja asioita arvioidaan. (Turun kaupunki 2017,6).

Laatu on käsitteenä laaja ja siihen liittyy monia osa-alueita. Laatu käsitteenä tarkoittaa usein jotain hyvää asiakkaan kannalta. Pesonen on tiivistänyt kirjassaan laadun määritelmän seuraavasti: ”Kaikki ne ominaisuudet ja piirteet, jotka tuotteella ja palvelulla on ja joilla se täyttää asiakkaan odotuksia, vaatimuksia tai tottumuksia.” (Pesonen 2007, 35-36.) Laadukkaalla varhaiskasvatuksella on vaikutus lasten elämään, kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja sen myötä kehittymiseen ja oppimiseen (Jokimies & Kronqvist 2010, 11).

Myös varhaiskasvatuksen laatuun vaikuttavat monet eri asiat. Tästä syystä meidän piti rajata opinnäytetyöhömme vain tietyt laatuun vaikuttavat tekijät. Työstimme laatukäsikirjaan luvut, jotka käsittelevät varhaiskasvatusta ohjaavia asiakirjoja, lasten osallisuutta, vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä, pedagogiikkaa sekä arviointia. Valitsimme edellä mainitut osa-alueet, koska ne nousivat esiin varhaiskasvatuksen laatua ohjaavissa asiakirjoissa eli varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa, varhaiskasvatuslaissa, Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa sekä Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin oppaassa. Osa-alueiden valintaan vaikutti myös keskustelu toimeksiantajamme kanssa, jonka pohjalta syntyi päätös työstää juuri nämä luvut laatukäsikirjaan. Opinnäytetyössämme selvitimme, mistä koostuu laadukkaan varhaiskasvatuksen sisältö, mitkä osatekijät siihen vaikuttavat ja miten niitä toteutetaan yhteistyöpäiväkodissamme.

Ensimmäisessä luvussa esittelemme varhaiskasvatuksen laatua ohjaavia asiakirjoja. Seuraavassa luvussa käsittelemme varhaiskasvatuksen osa-alueita osallisuus, pedagogiikka ja yhteistyö vanhempien kanssa. Arviointi-kappaleessa selvitämme mitä on arviointi varhaiskasvatuksessa sekä millä tavalla se toteutuu yksikkötasolla. Lisäksi kerromme, miksi arviointi on tärkeää. Tutkimme laadun arviointia myös Kansallisen koulutuksen arviointikeskus Karvin opasta hyödyntäen.

Kehittämistehtävämme menetelmänä käytimme opinnäytetyössämme sähköistä kyselyä yhteistyöpäiväkotimme henkilökunnalle. Teimme koko opinnäytetyöprosessimme ajan yhteistyötä toimeksiantajamme kanssa. Opinnäytetyö piti sisällään teorian tiedon tutkimista ja hyödyntämistä sekä yhteistyöpäiväkotien käytännön toimintatapojen selvittämistä. Konkreettisenä tuotoksena opinnäytetyön raportin lisäksi teimme siis laatukäsikirjan pohjan, johon lisäsimme edellämainitut luvut.

Tavoitteenamme oli koota laadunhallinnan kautta oleellinen tieto yhteen helppolukuisen pakettiin. Laatukäsikirjan avulla voidaan luoda varhaiskasvatusyksikköön sekä koko organisaatioon henkilökunnalle yhteneväiset toimintamallit. Sitä voidaan käyttää henkilökunnan perehdytyksessä ja uusien perheiden päivähoiton aloittamisessa päiväkodin esittelyn välineenä. Lisäksi laatukäsikirja antaa pohjan niille kriteereille, joita varhaiskasvatuksessa pidetään tärkeänä ja mitä yksikössä arvioidaan.

2 VARHAISKASVATUSTA OHJAAVIA ASIAKIRJOJA

2.1 Varhaiskasvatuksen laatua määrittämässä

Keskeisimmät vaatimukset suomalaisen varhaiskasvatuksen laadulle tulevat varhaiskasvatusta ohjaavasta lainsäädännöstä, varhaiskasvatussuunnitelman perusteista sekä kansallisesta ja kansainvälisestä asiantuntija- ja tutkimustiedoista (Vlasov ym. 2018, 14). Varhaiskasvatuslaki (540/2018) määrittää laadun minimitason suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. Lain mukaan kunnat vastaavat oman alueensa varhaiskasvatuspalveluiden järjestämisestä niin, että palvelu täyttää lain edellytykset ja vastaa kuntalaisten tarpeisiin. Kun palveluita hankitaan toiselta palvelujentuottajalta kuten yksityiseltä päiväkodilta kunnan tai kuntayhtymän on varmistuttava siitä, että hankittavat palvelut vastaavat sitä tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toiminnalta. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 5§.) Yhteistyöpäiväkotimme kaiken toiminnan tuleekin perustua vallitseviin lakeihin ja niissä säädettyihin asetuksiin.

Lisäksi määrittäessä kansallista varhaiskasvatuksen laatua on tärkeää tarkastella tekijöitä, joita varhaiskasvatuksessa tavoitellaan ja pidetään tärkeinä eli millaisiin yhteiskunnallisiin arvoihin käsitys laadukkaasta varhaiskasvatuksesta perustuu. Laadun määrittämiseen vaikuttavat yhtä aikaa monet eri tahot ja näkökulmat, joita ovat lapset, huoltajat, työntekijät, poliittiset päättäjät sekä koko yhteiskunta. (Vlasov ym. 2018, 15.)

Varhaiskasvatuksen laatua määriteltäessä keskiöön nousee lapsuuden itseisarvo, jonka mukaan jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas omana itsenään. Toisena oleellisena arvona varhaiskasvatuksessa pidetään sivistyksellisiä arvoja, jotka ilmenevät tavassa, suhtautua itseen ja muihin sekä tavassa tahtoa toimia oikein. Näiden arvojen lisäksi keskeisimpinä arvoina ovat yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus. Kaikilla lapsilla on oltava yhtäläiset oikeudet taitojensa kehittämiseen ja valintojen tekemiseen riippumatta sukupuolesta, syntyperästä tai kulttuuritaustasta. Varhaiskasvatuksessa korostuu myös kestävään elämäntapaan ja ekologisuuteen liittyvät arvot. Näiden arvojen kautta tuetaan lapsen ymmärrystä siitä, että ekologisesti kestävä elämäntapa on edellytys sosiaaliselle kestävyydelle ja ihmisoikeuksien toteutumiselle. (Vlasov ym. 2018, 41-42.)

Opetushallituksen laatimat varhaiskasvatussuunnitelman perusteet luovat lakien ja arvojen lisäksi vankan pohjan laadukkaalle varhaiskasvatukselle.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tehtävänä on taata laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko Suomessa. Se toimii siis tukena ja ohjaavana asiakirjana varhaiskasvatuksen järjestämisessä, toteuttamisessa ja kehittämisessä. (Opetushallitus 2018,7.) Opinnäytetyöhömmä valikoidut luvut osallisuus, pedagogiikka, yhteistyö vanhempien kanssa sekä arviointi toistuvat ja nousevat esiin varhaiskasvatussuunnitelmien perusteissa keskeisinä teemoina. Osa-alueet ovat siis tärkeitä ja vaikuttavia aiheita varhaiskasvatuksen laadussa, vaikka varhaiskasvatussuunnitelmien perusteissa sitä ei näin suoranaisesti ilmaistakaan.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet antavat raamit paikallisille varhaiskasvatussuunnitelmille. Jokainen kunta tai kaupunki saa määrittää omat tarkemmat laatukriteerit, mutta niiden tulee noudattaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvattuja valtakunnallisia vaatimuksia. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelmien laadinnassa pitää huomioida paikallisia erityispiirteitä, mahdollisia pedagogisia painotuksia, lasten tarpeita sekä varhaiskasvatusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset. (Oph 2018, 7-9.)

Paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa tulee konkreettiseksi varhaiskasvatukselle asetetut valtakunnalliset tavoitteet. Suunnitelmat luovat pohjan päivittäiselle toiminnalle, antavat suuntaa kehittämiselle ja linjaavat järjestäjän sekä pedagogisen toiminnan tehtäviä. Varhaiskasvatuksen tavoitteet tulevat näkyviksi paikallisten suunnitelmien kautta, jolloin arviointia on mahdollista tehdä niihin verraten. (Vlasov ym. 2018, 22.) Yhteistyöpäiväkotimme toimintaa ohjaa siis valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelmien perusteiden lisäksi Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. Lisäksi yhteistyöpäiväkodin jokaisella ryhmällä on vielä tarkempi oma ryhmän toimintaa ja pedagogiikan toteutusta kuvaileva varhaiskasvatussuunnitelma.

2.2 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Kaikilla lapsilla on oikeus saada suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta ja opetusta sekä turvallista hoitoa. Tästä syystä lapselle laaditaan yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma. (Oph 2018,9.) Varhaiskasvatussuunnitelman avulla myös pyritään takaamaan kaikille lapsille tasalaatuista ja hänen oikeuksiinsa vastaavaa varhaiskasvatusta huolimatta siitä, missä hän asuu (Koivunen ym. 2017,64). Pohjana suunnitelman tekemisessä tulee aina toimia lapsen etu ja tarpeet. Tärkeää suunnitelmaa

tehdessä ja arvioitaessa on huomioida lapsen toiveet ja mielipiteet. Suunnitelmaan kirjatut tavoitteet puolestaan toimivat pedagogisen toiminnan lähtökohtana. (Oph 2018,10.)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tehdään yhdessä vanhempien kanssa keskustellen eli pitämällä varhaiskasvatuskeskusteluita. Keskustelussa on tärkeää kuulla kodin näkökulma ja keskustelun tulee olla vastavuoroista. Jos vanhemmilla on nousut havaintoja tai arveluita lapsestaan, ne käsitellään yhdessä. Samoin toimitaan, jos huomataan, että lapsella on mahdollisesti tuen tarvetta. Vanhempien kanssa suunnitellaan ja mietitään toimenpiteitä, mahdollisia tutkimuksia sekä yhteydenottoa eri alojen asiantuntijoihin. (Helenius & LummeLahti 2018,18.) Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman mukaan (2017,16) vanhempien kanssa pidetään kahden kuukauden kuluttua aloituksesta varhaiskasvatuksen alkukeskustelu. Tämä alkukeskustelu on lapsen ensimmäinen varhaiskasvatuskeskustelu.

Tarkoituksena on, että lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma tuo esille sen, millä tavoin pedagogisella toiminnalla voidaan parhaiten tukea lapsen yksilöllisiä tarpeita (Koivunen ym. 2017,64). Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman yksilötasolla asetetut tavoitteet tulee huomioida toiminnan suunnittelussa, toiminnan toteuttamisessa sekä kasvatusympäristössä (Oph 2018,10). Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen tavoitteiden lisäksi toimenpiteet, millä tavoitteisiin päästään. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan lapsen oppimisen ja kehityksen vahvuudet sekä mielenkiinnon kohteet, joita hyödynnetään pedagogisen toiminnan toteutuksessa. Lapsen suunnitelmaa laadittaessa huomioidaan myös lapsen kielellinen, kulttuurinen ja katsomuksellinen tausta. Jos lapsi tarvitsee kehitykseen ja oppimiseen tukea, se kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. (Oph 2018,10-11.)

Varhaiskasvatussuunnitelma on siis sopimus niistä toimenpiteistä, joihin henkilöstö sitoutuu kunkin lapsen kohdalla. Vuosittaisessa arviointikeskustelussa lapsi, huoltaja ja henkilöstö pohtivat yhdessä miten kirjatut tavoitteet ja sopimukset toiminnalle ovat toteutuneet. (Vlasov ym. 2018, 24.) Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa päivitetään aina tarvittaessa, mutta vähintään kerran vuodessa, suunnilleen lapsen syntymäpäivän aikoihin. Lisäksi lapsi saa osallistua oman varhaiskasvatussuunnitelmansa laadintaan ikätasonsa mukaisesti. (Turun kaupunki 2017,9.)

2.3 Varhaiskasvatuksen laadun perusteet ja suositukset

Kansallisen koulutuksen arviointikeskus Karvi on luonut varhaiskasvatuksen laadun arviointiperusteet ja suositukset. Ne luovat puolestaan perustan varhaiskasvatuksen rakenteen ja sisällön arvioimiseksi kansallisella ja paikallisella tasolla. Tavoitteena on tukea varhaiskasvatusta järjestäviä tahoja suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti laadunhallintaan liittyvässä itsearvioinnissa sekä lisäksi tarjota välineitä varhaiskasvatuksen rakenteellisille ja sisällölliselle arvioinnille. (Vlasov ym. 2018,14).

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi on laatinut varhaiskasvatuksen laadun indikaattoreita, jotka kuvaavat tavoiteltavia ja olennaisia ominaisuuksia laadukkaalle varhaiskasvatukselle. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoittaa näitä indikaattoreita ja samalla ne ovat myös perusta arvioinnin mittaamiselle. Varhaiskasvatuksen laadun indikaattoreiden avulla saadaan yhtenäiset toimintatavat ja periaatteet kansallisella tasolla. Näiden yhtenäisten toimintatapojen ja periaatteiden mukaisesti pystytään arvioimaan ja kehittämään varhaiskasvatusta. (Vlasov ym. 2018, 12.)

Varhaiskasvatuksen laadun indikaattorit voidaan jakaa laadun rakennetekijöihin ja prosessitekijöihin. Rakennetekijät kuvastavat varhaiskasvatuksen järjestämistä, eli sitä kuka vastaa varhaiskasvatuksesta sekä missä ja millaisessa ympäristössä toiminta tapahtuu. Rakennetekijöitä ohjaa varhaiskasvatuksen lait, asetukset ja muut valtakunnalliset asiakirjat. Varhaiskasvatuksessa tärkein rakennetekijä on valtakunnallinen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Rakennetekijät luovat raamit varhaiskasvatuksen pedagogiselle toiminnalle, eli laadun prosessitekijöille. (Vlasov ym. 2018, 11, 45.)

Opinnäytetyössämme käsittelemme muutamia laadun prosessitekijöitä. Laatukäsikirjassa käy ilmi, miten varhaiskasvatuksen sisältöjä osallisuutta, vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä, pedagogiikkaa sekä arviointia käytännössä toteutetaan yhteistyöpäiväkodissamme. Laadun prosessitekijät kuvastavat yksikön sisäistä pedagogista toimintakulttuuria, joilla on suora yhteys lapsen kokemusmaailmaan. Prosessitekijöihin kuuluu lasten, aikuisten, huoltajien ja henkilöstön väliset vuorovaikutussuhteet sekä pedagoginen toiminta lapsiryhmissä. Lisäksi prosessitekijöitä ovat pedagogiikan johtaminen, suunnittelu, toteuttaminen, arviointi ja kehittäminen ja eri osapuolten osallisuuden kokemukset.

Prosessitekijöiden avulla tuodaan esille, miten varhaiskasvatuksen tavoitteet ja toiminta toteutetaan käytännössä. Varhaiskasvatuksen laatu koostuu näiden tekijöiden yhteisvaikutuksessa ja niitä tulee tarkastella toisiaan täydentävinä tekijöinä. Ne todentuvat kansallisella, paikallisella ja pedagogisen toiminnan tasolla. Varhaiskasvatuksen järjestäjän ja yksityisten palveluntuottajien tulee kuitenkin huomioida, että rakenteellisilla ratkaisuilla ja toimenpiteillä luodaan pohjaa pedagogiikan ydintoiminnoille. Toisin sanoen, jos rakenteet eivät ole kunnossa, eivät prosessitkaan ole yleensä laadukkaita. (Vlasov ym. 2018,39.)

3 VARHAISKASVATUKSEN SISÄLLÖT

LAATUTEKIJÖINÄ

3.1 Lasten osallisuus

Varhaiskasvatuslaissa ja muissa varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa osallisuuden tärkeys nousee esille. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Oph 2018) ja Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa osallisuuden keskeisyydestä kertoo se, että sitä käsitellään omana lukunaan. Lapsen oikeus osallisuuteen määräytyy lisäksi YK:n lasten oikeuksien sopimuksen kautta. Sopimuksen mukaan ikä - ja kehitystaso huomioiden lapsen tulee saada ilmaista oma näkemyksensä häntä koskevissa asioissa sekä ilmaista oma mielipiteensä. Sopimus kattaa myös lapsen oikeuden tulla kuulluksi. (YK:n lapsen oikeuksien sopimus, 12 artikla.)

Käsitys lapsista aktiivisina osallistujina eli toimijoina on nykypäivän varhaiskasvatuksessa vahvassa asemassa. Kyseessä on kiinnostus lasten toiminnan vaikutuksesta heidän arkeensa ja ympäröivään yhteisöön. (Koivula ym. 2017,42.) ”Osallisuutta voidaan tarkastella lapsen yksilöllisenä voimavarana ja samalla toiminnan rakenteellisena tekijänä, jotka molemmat vaikuttavat yksilön toimintamahdollisuuksiin” (Koivula ym. 2017,48). Toimijuus käsitteellä viitataan lasten aktiiviseen osallistumiseen ja heidän toimintansa tuottaviin seuraamuksiin ja vaikutuksiin. Toimijuuden ja osallisuuden suhde toisiinsa on läheinen. Molemmissa käsitteissä keskitytään siihen, kuinka lasten on mahdollista toimia heitä ympäröivissä yhteisöissä. Osallisuus on pedagoginen vastaus siihen, miten lasten toimijuus toteutuu sosiaalisissa ympäristöissä. Osallisuuden toteutumiseksi taustalle tarvitaan ajatus lapsen toimijuudesta. Osallisuus on siis toimijuutta, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa ja vastavuoroisesti siinä hetkessä olevien kesken. on hyvä muistaa, että osallisuus on paljon muutakin kuin vain osallistumista. Jokaisella lapsella tulee olla mahdollisuus vaikuttaa yhteiseen tekemiseen, joka mahdollistuu kuulluksi tulemisen ja muiden kuulemisen kautta. (Koivula ym. 2017,44-46.)

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Lain mukaan lapsen mielipide ja toiveet on selvitettävä ja otettava huomioon iän ja kehitystason

mukaisesti varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa. (Varhaiskasvatustilaki 540/2018 § 20.)

Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteissa (Oph 2018,30) kuvataan, että varhaiskasvatuksen osallisuutta edistävää toimintakulttuuria ja rakenteita tulee tarkoituksella kehittää, jotta varhaiskasvatuslain tavoitteiden on mahdollisuus toteutua. Osallisuuden toteutumiseksi päiväkodissa pitääkin olla lapsen vaikuttamismahdollisuuksia ja osallisuutta tukeva toimintakulttuuri (Kangas, Vlasov, Fonsén & Heikka 2018,15). Osallisuutta vahvistaessa yhteisön pedagogisessa toimintatavassa tulee kiinnittää huomiota mitä suunnitellaan ja miten jätetään tilaa lapsista kumpuaville ideoille, oivalluksille sekä ongelmanratkaisulle. Lisäksi huomiota tulee keskittää, miten pedagogiset tavoitteet sisällytetään osaksi toimintaa, jossa lapsetkin kokevat vaikuttamismahdollisuuksia. (Koivula ym. 2017,55.)

Aikuisen aito läsnäolo, taito ja herkkyys tunnistaa ja ymmärtää lasten näkökulmia ja ajatuksia tukevat vuorovaikutusta ja mahdollistavat molemminpuolisen oppimisen. (Kangas, Vlasov, Fonsén, Heikka & Brotherus 2018,15.) Osallisuuden ytimessä ollaan kun, lapsi itse huomaa ja kokee omien tunteidensa, kokemuksiensa ja valintojensa olevan merkityksellisiä ja näkee niiden vaikutuksen lähiympäristöön ja siinä toteutuvan toiminnan rakentumiseen (Kauppinen, Sommers-Piironen, Vainio, Mäkelä, Vilmilä & Kataja 2011,12). Ympäristö, joka on myönteinen ja turvallinen on ydin laadukkaalle varhaiskasvatukselle (Lastentarhanopettajaliitto 2017; Paananen, 30).

Lasten osallisuus lähtee liikkeelle arkisista tilanteista, joissa tapahtuu vuorovaikutusta. Lapset saavat näissä tilanteissa tunteen kuulluksi tulemisesta sekä omista vaikuttamismahdollisuuksistaan koskien heitä itseään lähellä olevia asioita. (Hujala & Turja 2017,46.) Arjessa tulee antaa riittävästi aikaa ja tilaan eteen tuleville spontaaneille tilaisuuksille toteuttaa osallisuutta. Niiden lisäksi lapsille tulee järjestää suunniteltuja mahdollisuuksia osallisuuteen. Osallisuus on moniulotteista ja sitä voidaan toteuttaa erilaisina toimintoina. (Hujala & Turja 2017,47.) Osallisuus toimii oppimisen ytimenä, koska sen kautta lapsi voi kokea oppimisen iloa. Oppimista tapahtuu aina ympäristön kanssa vuorovaikutuksessa sekä yhteisön ja yksilön kokemusten kautta. Vain olemalla yhteisön jäsen, voi tulla osalliseksi jostain. (Kauppinen ym. 2011,10.)

Jotta osallisuus toteutuisi, vaaditaan rakenteiden ja toimintakulttuurin lisäksi kuitenkin ammattilaisten osaamista, lapsilla olevan tiedon arvostamista ja sen viemistä eteenpäin (Peltola & Moisio 2017,22). Varhaiskasvatuksen ammattilaisten tulee suunnata

käytäntöjään sellaiseksi, että se mahdollistaa lasten kokemuksien ja mielenkiinnon kohteiden mukaan ottamisen toimintaan (Karila 2016,27). Päiväkodin aikuisten tulee luottaa omaan ammatilliseen osaamiseensa joudessaan suunnitelmassa ja antaessa tilaa lasten omille ajatuksille ja ideoille (Hujala & Turja 2017, 49.)

Varhaiskasvatuksessa tarvitaankin pohdintaa erilaisista tavoista sekä menetelmistä, joilla lapsi voi kokea osallisuutta ryhmässä. Yhtä lailla tulee miettiä keinoja siihen, miten autamme hiljaisia lapsia ilmaisemaan omia mielenkiinnonkohteitaan . (Kangas ym. 2018, 9.) Eli osallisuuden toteutumiseen vaaditaan vaihtoehtoisten menetelmien ja kommunikaation muotojen huomioimista, mahdollistamista ja käyttöönottoa (Peltola & Moisio 2017,23). Varhaiskasvatuksessa tulee löytää keinoja kommunikoinnin ja kielen tueksi, koska lapsilla voi olla erinäisistä syistä johtuen rajoituksia kyvyssään kommunikoida. Osallisuuden tukena tällöin on hyvä hyödyntää esimerkiksi kuvia ja tukiviittomia sekä dokumentointia. Aikuisella tulee olla taitoa ymmärtää ja tulkita lasta sekä havainnoida lapsen toimintaa. (Hujala & Turja 2017, 50.)

Osallisuuteen liittyy myös olennaisesti lapsen mahdollisuus päätöksentekoon. Lähtökohtaisesti lasten tulisi saada osallistua prosessin jokaisessa vaiheessa. Tämän kautta voidaan tarjota lapsille tärkeitä kokemuksia omasta osaamisesta ja taitavuudesta. Osallisuus on tärkeää, koska sen kautta lapsi voi kokeilla ja harjoitella taitoja, joita tarvitaan demokraattisessa yhteisössä. Näitä taitoja ovat esimerkiksi omien ajatusten ilmaisu, neuvottelu ja muiden kuuntelu ja ajatusten huomiointi. (Koivula ym. 2017,47.)

Ei pidä myöskään unohtaa ympäristön vaikutusta ja merkitystä osallisuuden toteutumisessa. Toteuttamista tukee käytännössä, kun lapsille annetaan mahdollisuus hyödyntää ja käyttää monipuolisesti materiaaleja sekä tiloja. Tulee huomioida, kuinka paljon lapsia rajoitetaan eri tiloihin pääsyssä ja miten materiaalit ovat lasten saavutettavissa. (Hujala & Turja 2017,50.) Myös sillä, kuinka turvallisesti lapsi kokee ympäristönsä, on vaikutusta osallisuuden kannalta. Turvallisuuden tunteen kautta lapset saavat lisää rohkeutta itseilmaisuun ja mukaan tulemiseen. (Hujala & Turja 2017, 49).

3.2 Pedagogiikka

Suomalaisessa varhaispedagogiikassa korostetaan näkemystä kokonaisvaltaisesta varhaiskasvatuksesta, jossa kasvatusta, opetusta ja hoitoa liitetään kiinteästi yhteen. Tästä syystä pedagogiikkakin rakentuu tämän kolminaisuuden ympärille. (Karila 2019,10.)

Tämä näyttäytyy henkilöstön ja lasten välisessä vuorovaikutuksessa, yhteisön toimintakulttuurissa, oppimisympäristöissä ja henkilöstön työkäytännöissä. (Vlasov ym. 2018, 23.) Käytännön työssä se merkitsee, että pedagogiikkaa löytyy jokaisesta päivän tilanteesta. (Karila 2019, 10.) Lasten arki on rakennettava sellaiseksi, että se tukee varhaiskasvatuslaissa ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa asetettuja lähtökohtia, tavoitteita ja painotuksia. Pedagogisen toiminnan kannalta merkityksellisiä ovat siis jokainen siirtymätilanne, leikkihetki, ulkoilu, ruokailu sekä varsinaiset toimintatuokiot. Tärkeintä ei ole itse toiminta, vaan se mitä toiminnassa tapahtuu. (Lastentarhanopettajaliitto; Karila 2017, 10.)

Pedagogisen toiminnan tavoitteena on edesauttaa oppimista ja hyvinvointia. Siinä korostuu pedagogisen suunnittelun merkitys. Suunnitteluun sisältyy toiminnan, varhaiskasvatusympäristön ja vuorovaikutuksen kokonaisvaltainen suunnittelu. (Kangas ym. 2018,9.) Päiväkotien arjessa toiminnan tavoitteellisuus on myös toimintaan osallistuvien lasten, heidän kehityksensä ja aloitteidensa huomioonottamista. Pedagogiselle toiminnalle asetettujen tavoitteiden tulisi jättää tilaa myös lasten omalle aktiivisuudelle ja tilanteissa esiin nouseville oppimisen kohteille. (Lastentarhanopettajaliitto; Karila 2017, 11.)

Pedagogiselle, tavoitteelliselle toiminnalle pohjana toimivat arvoperusta, erilaiset ja monipuoliset oppimisympäristöt, lasten osallisuus, yhteistyö, työskentelytavat sekä toimintakulttuuri. Lisäksi lasten mielenkiinnon kohteet ja tarpeet ovat lähtökohtana toiminnan suunnittelulle. Myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa mainitut oppimisen alueet tulee ottaa huomioon toiminnan suunnittelussa. Laadukas pedagoginen toiminta vaatii toteutuakseen suunnitelmallista dokumentointia, arviointia ja kehittämistä. (Oph 2018, 36-37).

Varhaiskasvatuksen opettajan tehtävänä on Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan vastata ryhmänsä toiminnan pedagogiikan suunnittelusta ja toteutumisesta. Opettajan kuuluu tukea tiimissään kaikkien kasvattajien sitoutumista ja ohjata heitä pedagogiikan toteutuksessa. Käytännön työssä pedagoginen vastuu siis kuuluu ja jakaantuu kaikille ryhmän kasvattajille vaikkakin opettaja siitä teoriassa vastaakin. (Koivula ym. 2017,170).

Varhaiskasvatuksen opettajan pedagogiseen asiantuntijuuteen kuuluu ymmärtää, miksi jokin tilanne toteutetaan ja millä perusteella tilanne on mielekästä toteuttaa juuri siten kuin se toteutetaan. Varhaiskasvatuksen opettajan on nykyisten ohjausasiakirjojen

mukaan myös johdettava ryhmänsä pedagogista toimintaa. Tämä tarkoittaa keskusteluja miksi ja miten kysymyksistä muun kasvattajatiimin kanssa sekä yhteisen käsityksen muodostamista esimerkiksi lain ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteiden toteutumisesta. (Lastentarhanopettajaliitto; Karila 2017, 10.)

Pedagogiikan toteutumiseksi vaaditaan siis varhaiskasvatuksen henkilöstön yhteistä näkemystä ja ymmärrystä siitä, miten oppimista ja hyvinvointia voidaan parhaiten viedä eteenpäin. (Oph 2018,22.) Kasvattajatiimissä jokaisen osaamista tulee arvostaa ja antaa jokaisen tehdä työtä omalla persoonallaan kuitenkin yhteisten tavoitteiden mukaisesti. Käyttämällä erilaisia pedagogisia menetelmiä ja ratkaisuja voidaan päästä hyviin lopputuloksiin. Laadukkaalla ja suunnitellulla pedagogiikalla pystytään tukemaan lasten kasvua ja oppimista sekä luoda kehitykselle hyvää pohjaa tulevaisuutta varten. (Koivula ym. 2017, 175-176.)

Se, mitä milloinkin pidetään tärkeänä varhaiskasvatuksessa, sen tavoitteissa ja tehtävissä tai lasten tavassa oppia, heijastuu pedagogiikkaan ja sen laadun käsityksiin. Siksi pedagogiikkaa on jatkuvasti arvioitava ja kehitettävä. Pedagogisen toiminnan tasolla arviointi toteutuu pääasiassa itsearviointina. Henkilöstön on pystyttävä perustelemaan pedagogisesti kaikki toimintatapansa ja kyettävä muuttamaan toimintaansa tarvittaessa. (Vlasov ym. 2018, 24.)

3.3 Yhteistyö vanhempien kanssa

Varhaiskasvatuslain mukaan (540/2018 §20) mukaan varhaiskasvatuksen yhtenä tavoitteena on tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä. Molemmilla osapuolilla, vanhemmilla ja kasvattajilla on tietoa lapsesta, jonka pohjalta voidaan luoda yhteiset toimintatavat lapsen parasta ajatellen. (Opetusalan ammattijärjestö 2020).

Yhteistyön tavoitteena on myös huoltajien ja kasvattajien sitoutuminen lapsen terveyteen ja turvallisuuteen, sekä kasvun ja kehityksen tukemiseen. Huoltajien kanssa käydään keskustelua myös perheen arvoista ja tavoitteista. Tärkeää on ymmärtää näiden merkitys ja vaikutus lapsen arjessa. Perheiden monimuotoisuuden huomioiminen ja arvostaminen tulee ottaa huomioon yhteistyötä toteutettaessa. Erilaisuus kielissä, kulttuureissa, katsomuksissa ja uskonnoissa ei saa vaikuttaa perheen kohtaamiseen.

Varhaiskasvatuksessa ammatillisuus, avoimuus ja arvostava tapa kohdata erilaiset perheet mahdollistavat kunnioittavan ilmapiirin. (Ahonen 2017, 29; Oph 2018, 21).

Yhteistyötä vanhempien kanssa tapahtuu varhaiskasvatuksessa monessa eri muodossa ja erilaisia menetelmiä hyödyntäen. Yhteistyötä ovat esimerkiksi päivittäiset kuulumisten vaihdot, yhteiset tapahtumat sekä varhaiskasvatuskeskustelut (Hujala & Turja 2017,21). Vanhempainillat ovat yksi hyvä keino saada vanhemmat koolle ja kuulla heidän toiveitaan ja ajatuksiaan vasukeskusteluiden lisäksi. Lisäksi vanhempainillat lisäävät yhteisöllisyyttä ja perheet pääsevät tutustumaan toisiin, jonka seurauksena lapset voivat päästä esimerkiksi vapaa-ajalla kyläilemään toistensa luo.

Koska viestejä kodista päiväkotiin ja toisinpäin siirtyy päivittäisissä kohtaamisissa tuonti ja hakutilanteissa, kiireettömästi rakennettu arki ja aika kohdata lapsen vanhemmat päivittäin ovat tärkeitä. Päivittäisissä kohtaamisissa vaihdetaan informaatiota lapsesta. Huoltajan ja henkilöstön havainnot ja keskustelut lapsen päivästä luovat pohjan lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiselle. Tärkeää on siirtää kotiin viestejä, jotka kuvaavat lapsen kehitystä ja oppimista myönteisesti ja ovat sävyltään kannustavia (Oph 2018,34).

Parhaimmillaan yhteistyö kodin ja päivähoidon välillä onkin kuuntelua, vuorovaikutusta sekä aitoa kohtaamista, jossa kaikkien tavoitteena ja päämääränä on lapsen edun ensisijaisuus. Hyvä yhteistyö toimii lapsen kasvun ja kehityksen tukena ja antaa myös vanhemmille omaan kasvatustehtäväänsä tukea ja vinkkejä. (Koivunen ym. 2017,86.) Avainasemassa yhteistyössä ovat kunnioitus, luottamus ja avoimuus. Yhteistyö vanhempien kanssa on yksi keino toteuttaa laadukasta varhaiskasvatustyötä. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009,118.) Henkilöstön ja vanhempien välillä vallitseva luottamuksellinen ilmapiiri edesauttaa vaikeidenkin asioiden puheeksi oton ja yhteistyön vanhempien kanssa haastavissa tilanteissa esimerkiksi, kun huoli herää lapsen hyvinvoinnista (Oph 2018,34).

Varhaiskasvatuslain (540 / 2018 §20) mukaan ”lapsen vanhemmille tai muille huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin”. Vanhempien osallisuus varhaiskasvatukseen on tärkeää, koska vanhemmat ovat omien lapsiensä parhaita asiantuntijoita (Hujala & Turja 2017,21). On tärkeää tarjota vanhemmille mahdollisuus sekä innostaa heitä osallistumaan ryhmän toiminnan suunnitteluun ja arviointiin.

Varhaiskasvatuksen jatkuvan kehittämisen kannalta vanhempien osallistuminen toiminnan suunnitteluun on olennaista. (Helenius & Lummelahki 2018,19.)

Huoltajien osallisuus mahdollistetaan Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman mukaan asiakaspalautteilla, niiden läpikäymisellä sekä suunnittelemalla toimenpiteitä palautteiden pohjalta. Toisena merkittävänä keinona huoltajien osallisuudessa on saada vanhemmat mukaan varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluun lapsen kanssa. Syksyisin ryhmät laativat omat suunnitelmat, vanhemmat osallistuvat suunnitelman laadintaan sekä myöhemmin sen arviointiin. (Turun kaupunki 2017, 42.)Varhaiskasvatuksen laadun rakenteelliset ja -prosessitekijät tukevat vanhempien osallisuutta. Rakenteelliset tekijät liittyvät lapsiryhmän toimintaan, osaamiseen ja henkilöstön koulutukseen ja prosessitekijät puolestaan kuvaavat vuorovaikutuksen luonnetta. Nämä molemmat ovat tärkeitä vanhempien arvioidessa varhaiskasvatusta. (Jokimies&Kronqvist 2008,15).

Asiakkaiden mielipiteillä on suuri merkitys kaikkien palveluiden tuottamisessa ja asiakkaat ovatkin tärkeimpiä laadunmäärittelijöitä myös sosiaali- ja terveydenhuollossa. Heiltä saatu palaute ja sen merkitys toiminnan suunnittelussa on lisääntynyt paljon viime vuosina. Juurikin asiakastyytyväisyys ja asiakkailta saatu palaute on yksi keino, miten varhaiskasvatuksen laatua voidaan mitata käytännössä. Asiakkaat ovat myös entistä enemmän tietoisia omista oikeuksistaan. Myös median julkisuuteen nostamat epäkohdat edesauttavat asiakkaiden tietoisuutta. (Tauriainen 2000, 41). Jotta lapsen kasvun ja oppimisen tukeminen on sujuvaa, se edellyttää yhteistä suunnittelua ja arviointia vanhempien kanssa. Varsinkin vanhemmilta saatava palaute vaikuttaa oleellisesti ryhmän toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Tärkeää laadukkaan varhaiskasvatuksen kannalta on, että lapsen huoltajat sekä kasvattajat tuntevat oppimisen eri vaiheet, lapsen keskeiset tavoitteet ja ominaispiirteet. (Turun kaupunki 2017, 41-42.)

4 LAADUN ARVIOINTI

4.1 Laadun arviointi varhaiskasvatuksessa

Arvioinnin tarkoituksena varhaiskasvatuksessa on tukea varhaiskasvatuksen kehittämistyötä. Lisäksi se edistää lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksiä. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 § 24.) Toiminnan arviointia tarvitaan myös laadun ylläpitämisen säilyttämiseksi (Hujala & Turja 2016,314). Arviointi toimii varhaiskasvatuksen järjestäjän apuna kehittämiskohteiden ja hyvien käytäntöjen tunnistamisessa, jotka edistävät varhaiskasvatuksen kehittämistyötä. Arviointi edellyttää arvioitavan asian ominaisuuksien ja sille asetettujen tavoitteiden määrittämistä etukäteen, koska arvioinniksi voidaan kutsua sellaista toiminnan tarkastelua, jossa toimintaa tai asioita peilataan asetettuja tavoitteita vasten. (Vlasov ym. 2018, 25.) Arvioinnista saatu tieto kuvastaa, onko toiminnalle asetetut tavoitteet saavutettu ja miten tavoitteisiin on päästy. Olennaista on se, miten saatua tietoa hyödynnetään käytännössä. (Vlasov ym. 2018, 11, 31.)

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi osallistuu varhaiskasvatuksen kehittämiseen tuottamalla riippumatonta arviointitietoa sekä toteuttamalla varhaiskasvatuksen ulkoisia arviointeja kansallisen arviointisuunnitelman mukaisesti. Karvi tukee myös varhaiskasvatuksen järjestäjiä heidän lakisääteisessä itsearviointitehtävässä kehittämällä muun muassa arviointimenetelmiä. (Vlasov ym. 2018, 21-22.)

Karvin tuottamassa asiakirjassa varhaiskasvatuksen tavoitteet kuvataan laadun indikaattorien avulla. Indikaattorien tarkoitus on tuoda selkeämmin esiin varhaiskasvatuksen tavoitteet. Indikaattorien avulla voidaan toteuttaa kansallisesti yhtenäisiä toimintatapoja ja periaatteita varhaiskasvatuksen arviointiin ja kehittämiseen. Laadun indikaattoreista muodostetaan arvioinnissa käytettävät kriteerit. Kriteeri on selkeä ja käytännönläheinen kuvaus varhaiskasvatuksessa tapahtuvasta toiminnasta. Varhaiskasvatuksen laatua pystytään mittaamaan ja arvioimaan määritettyjen kriteerien kautta. Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnissa arvioidaan, miten nämä kriteerit toteutuvat arjessa. (Vlasov ym. 2018, 12, 28, 67.)

Laadun arvioinnin ja toiminnan kehittämisen toteutumisen edellytyksenä on varhaiskasvatuksen järjestäjän ja yksityisen palveluntuottajan toimiva laadunhallintajärjestelmä. Laadunhallintajärjestelmän avulla varmistetaan muun muassa, että lapsiryhmistä kerätty arviointitieto saavuttaa koko organisaation aina poliittisiin päätöksentekijöihin asti. Laadunhallintajärjestelmän luominen ja arviointikulttuurin vakiinnuttaminen edellyttävät suunnitelmallisuutta, pitkäjänteisyyttä ja tavoitteellisuutta. Laadun arviointi voidaan liittää osaksi järjestäjän olemassa olevia hallinnollisia prosesseja, jolloin arviointi nivoutuu osaksi olemassa olevia käytäntöjä ja rakenteita.(Vlasov ym. 2018, 23). Kun arviointia tehdään systemaattisesti, sen kautta luodaan pohjaa kehittämistyölle (Hujala & Turja 2016, 315).

4.2 Laadun arviointi yksikötasolla

Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida toteuttamaansa varhaiskasvatusta. Myös (Vlasov ym. 2018, 18-19) mukaan kaikilla varhaiskasvatusta järjestävillä tahoilla on velvollisuus tehdä itsearviointia. Itsearvioinnilla tarkoitetaan suunnitelmallista ja säännöllisesti tehtävää arviointia omasta toiminnastaan, sen vahvuuksista ja kehittämistarpeista. Toimintaa tulee arvioida systemaattisesti, mutta arviointimenetelmät varhaiskasvatuksen järjestäjä voi itse valita. Yksityinen varhaiskasvatuksen tuottaja on myös vastuussa toimintansa laadusta.

Yksityisen palveluntuottajan on laadittava omavalvontasuunnitelma, jotta voidaan varmistaa, että varhaiskasvatus toteutetaan oikein. Palveluntuottajan on pidettävä omavalvontasuunnitelma julkisesti nähtävänä ja seurattava sen toteutumista. (Vlasov ym. 2018 26-27) Omavalvonta on työkalu, jolla voidaan kehittää ja seurata päivittäisessä työssä palvelujen laatua. Omavalvonta perustuu yksikössä toteutettavaan riskinhallintaan, joka tarkoittaa, että palveluprosesseja arvioidaan laadun ja asiakasturvallisuuden näkökulmasta. Sen tarkoitus on ennaltaehkäistä riskien toteutumista ja reagoida havaittuihin kriittisiin kehittämistä vaativiin asioihin suunnitelmallisesti ja nopeasti. (Turun kaupunki 2019, 23.) Omavalvonta tarkoittaa siis palvelujen tuottajan omatoimista laadun varmistamista niin, että toiminnassa toteutuu lainsäädännön, valvontaohjelmien ja palveluntuottajan itse omalle toiminnalleen edellyttämät laatuvaatimukset. Omavalvontasuunnitelmaa on päivitettävä kerran vuodessa. (Turun kaupunki 2019, 23.)

Yksikkötasolla tehdystä arvioinnista saadaan paljon hyödyllistä ja monipuolista tietoa. Arviointi kertoo, mitä asioita yksikössä pidetään tärkeänä, millä tavoin lapsiin suhtaudutaan ja minkälaisilla tavoilla pedagogiikkaa toteutetaan (Hujala & Turja 2017,312). Arvioinnista tuotettu tieto mahdollistaa toiminnan suunnittelun ja toteutuksen lapsen lähtökohdista käsin. Tiedon tulisi toimia koko varhaiskasvatus prosessin lähtökohdana. (Helenius & Lummelahti 2018,61.)

Yksikkötasolla tehdyn pedagogisen toiminnan arvioinnin kautta puolestaan pystytään kehittämään toteutettavaa varhaiskasvatusta ja parantamaan lasten kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Osaksi pedagogista arviointia kuuluu paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen. (Oph 2018,104.) Lisäksi siihen kuuluu myös lapsen varhaiskasvatussuunnitelman arviointi, joka on lasten kohdalla tehtävää yksilötason arviointia. Arviointia on tärkeää toteuttaa koko ajan, mutta etenkin aina ennen suunnitelman päivittämistä ja uuden laatimista. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman arvioinnin yhteydessä tehdään yhteistyötä lapsen, huoltajan ja henkilöstön välillä, kun mietitään, miten yhdessä kirjatut toiminnan tavoitteet ja sopimukset on huomioitu sekä miten ne ovat toteutuneet ja siirtyneet toimintaan. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman arviointi on myös osa lapsen oppimisen ja hyvinvoinnin tukea. (Oph 2018,104.)

Lapsille tulee mahdollistaa varhaiskasvatuksen prosesseissa mukana olo suunnittelu, toteutus ja arviointi vaiheessa. Varhaiskasvatuksen laadun kehittämisen keinona nähdään lapsen osallisuuden lisäksi myös vanhempien osallisuus arviointiin ja suunnitteluun (Helenius & Lummelahti 2018,61&149). Laadun arvioinnin kautta vanhempien osallisuus kasvatukseen liittyvään keskusteluun sekä päätöksentekoon mahdollistuu ja vahvistuu. Laadun arviointi tarjoaa perheille, henkilöstölle ja hallinnolle yhteisen perustan keskusteluun varhaiskasvatuksen haasteista ja vahvuuksista. (Hujala & Turja 2017, 312.) Yhteistyöllä vanhempien kanssa mahdollistuu tilaisuus sopia yhteiset tavoitteet kodin ja päiväkodin välille (Helenius & Lummelahti 2018,61).

Varhaiskasvatuksen laatuun tai siihen liittyvään kohteluun tyytymättömällä lapsen vanhemmalla tai muulla huoltajalla on oikeus tehdä muistutus toiminnasta vastaavalle päiväkodin johtajalle, toimipaikan vastuuhenkilölle tai varhaiskasvatuksen johtavalle viranhaltijalle. Toimipaikan on tiedotettava asiakkailleen muistutusoikeudesta riittävällä tavalla sekä tehtävä muistutuksen tekemisestä asiakkaalle mahdollisimman vaivatonta. Muistutus tehdään pääsääntöisesti kirjallisesti. Se on kirjattava ja käsiteltävä

asianmukaisesti. Muistutukseen on annettava kirjallinen vastaus kohtuullisessa ajassa. (Turun kaupunki 2019, 15.)

Arviointitiedon keräämisessä voidaan hyödyntää erilaisia menetelmiä. Varhaiskasvatuksessa arviointitietoa kerätään monesti asiakastytyväisyyskyselyiden kautta, jotka ovat suunnattu usein vanhemmille. Välillä palautekyselyitä kohdennetaan myös lapsille. Kyselyjen lisäksi asiakastytyväisyyttä voidaan tarkastella myös tulkitsemalla eleitä, ilmeitä ja sanomisia kontaktissa asiakkaan kanssa. (Helenius & Lummelahti 2018,59). Lapsilähtöistä arviointia toteutetaan lomakkeiden ohella käytännössä havainnoimalla ja dokumentoimalla kasvatus- ja opetustilanteita (Kupila 2004, 4). Lisäksi arviointi tietoa saadaan vuorovaikuttamalla ja keskustelemalla lasten kanssa heidän näkemyksistään. Lapsi oppii oman toimintansa arvioinnin kautta kehittää omia reflektointitaitojaan. (Helenius & Lummelahti 2018,59.) Arvioinnista asiakkaan kannalta tekee luotettavamman sen läpinäkyvyys. Kun arvioidaan tavoitteita ja toimintaa, on lapsilla ja heidän vanhemmillaan oikeus saada tietoa arviointituloksista. kautta saaduissa tuloksista. Lisäksi tuloksista tulee tiedottaa yksikön sisäisesti tai alueellisesti. (Vlasov ym. 2018, 20.)

Varhaiskasvatuksessa tehtävää ammatillista työtä määritellään laadun arvioinnin kautta. Sen kautta kasvattajat pystyvät tarkastelemaan omaa ammatillista toimintaansa ja kehittämään itseään ammatillisesti eteenpäin. Kun laadun arviointia ja laadukasta toimintaa tehdään ja saadaan näkyväksi, se antaa ammatillista kuvaa myös päiväkodin ulkopuolelle. (Hujala & Turja 2017,312.) Arvioinnin kautta koko varhaiskasvatuksen henkilöstö pystyy muokkaamaan toimintaansa oikeaan ja tarvittavaan suuntaan. (Helenius & Lummelahti 2018,61). Henkilöstön toteuttama itsereflektointi on keskeistä laadun kehittämisessä ja sen ylläpidossa. Arvioinnin kohteena voi olla esimerkiksi henkilöstön vuorovaikutus lasten kanssa, ryhmässä vallitseva ilmapiiri, pedagogiset työtavat, toiminnan sisältö tai oppimisympäristöt. (Oph 2018,104.) Myös oikeisiin ja tärkeisiin asioihin kohdistuva dokumentointi ja arviointi voivat parantaa varhaiskasvatuksen laatua (Helenius & Lummelahti 2018,61&149).

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

5.1 Kehittämistehtävän määrittely

Opinnäytetyömme tehtävänä oli tuottaa toimeksiantajallemme laatukäsikirjaan kolme lukua. Lukujen sisältö määräytyi toimeksiantajamme kanssa käydyn keskustelun pohjalta. Lisäksi lukujen aiheisällöt muodostuivat varhaiskasvatuksen laatua ohjaavien asiakirjojen eli Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteiden, Varhaiskasvatuslain sekä Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin oppaan pohjalta. Opinnäytetyössämme selvitimme, mistä koostuu laadukkaan varhaiskasvatuksen sisältö eli mitkä osatekijät siihen vaikuttavat ja miten niitä toteutetaan yhteistyöpäiväkodissämme. Arviointi- kappaleessa selvitimme, mitä erilaisia menetelmiä on laadun arviointiin sekä miksi arviointi on tärkeää.

Opinnäytetyömme tarkoitus on kehittää yhteistyöpäiväkotimme laatutyötä. Laatukäsikirjaan tekemämme luvut ovat tarkoitettu heidän työkalukseen laadunhallintaan ja laatutyön toteuttamiseen. Laatukäsikirjalla saadaan työn sisältöä näkyvämmäksi ja sitä voidaan käyttää myös toiminnan arvioinnissa apuna. Opinnäytetyössämme tavoitteenamme oli nostaa esiin laadun prosessitekijöitä, jotka ovat määritelty Karvin oppaassa. Laadun prosessitekijöiden pohjalta tuomme esiin, miten käytännön pedagogisella tasolla varhaiskasvatusta toteutetaan yhteistyöpäiväkodissämme. Koostimme opinnäytetyöraportin, jonka pohjalta syvennämme omaa tietoaamme ja opimme uutta varhaiskasvatuksen sisällöstä. Lisäksi tavoitteenamme oli lisätä tietoaamme varhaiskasvatuksen laatuun vaikuttavista tekijöistä ja varhaiskasvatuksen toteuttamisen kokonaisuudesta sekä arvioinnin tärkeydestä osana kehitystyötä.

Tavoitteenamme oli koota laadunhallinnan kautta oleellinen tieto yhteen helppolukaiseen pakettiin. Laatukäsikirjan avulla voidaan luoda varhaiskasvatusyksikköön tai koko organisaatioon henkilökunnalle yhteneväiset toimintamallit. Sitä voidaan käyttää henkilökunnan perehdytyksessä ja uusien perheiden päivähoiton aloittamisessa päiväkodin esittelyn välineenä.

5.2 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyöprosessimme alkoi helmikuussa 2019, kun saimme aiheen opinnäytetyöhömme Turun Ammattikorkeakoulun aihepankista. Aiheen valintaan vaikutti työkokemuksemme varhaiskasvatuksessa ja kiinnostus kehittää omaa työtämme ja samalla myös koko varhaiskasvatuksen työkenttää. Tapasimme toimeksiantajamme maaliskuussa 2019. Keskustelimme yhdessä, mitä opinnäytetyömme voisi pitää sisällään. Sovimme myös, että opinnäytetyöraportin lisäksi teemme heille tuotoksena laatukäsikirjan pohjan, johon lisäämme opinnäytetyössämme tekemämme luvut.

Kirjoitusprosessimme alussa teimme töitä aiheen rajaamisessa, koska varhaiskasvatuksen laatu ja laatukäsikirja ovat käsitteinä niin laajat. Kartoitimme, mitkä asiakirjat määrittävät varhaiskasvatuksen laatua ja millaisista varhaiskasvatuksen sisältöalueista koostuu laadukas varhaiskasvatus. Tämän pohjalta tarkensimme, että teemme opinnäytetyöhömme ja erilliseen tuotokseen laatukäsikirjaan luvut varhaiskasvatusta ohjaavista asiakirjoista, arvioinnista sekä varhaiskasvatuksen sisällöistä, jossa käsitellään lapsen osallisuutta, pedagogiikkaa ja yhteistyötä vanhempien kanssa. Tämän jälkeen tutustuimme aiheitamme käsitteleviin lähdeaineistoihin ja kirjallisuuteen. Kevään lopussa aloitimme opinnäytetyösuunnitelman teon. Samalla aloimme kerätä teoriapohjaa varhaiskasvatuksen laadun sisältötekijöistä sekä varhaiskasvatuksen arvioinnista.

Kirjallisuuden lisäksi käytimme tietoperustanamme Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita, Varhaiskasvatustalakea sekä Kansallisen koulutus- ja arviointikeskus Karvin opasta. Opinnäytetyöprosessimme aikana huomasimme, että suoranaisesti varhaiskasvatuksen laatua käsittelevää tutkimustietoa on Suomessa vasta vähän.

Marras- joulukuussa mietimme tarkempia kysymyksiä henkilökunnalle suunnattuun kyselyyn. Saimme kyselyn valmiiksi loppuvuoden aikana. Loimme kyselyn Google Forms:illa, että jokaisen työntekijän olisi mahdollisimman helppo vastata linkin kautta. Alkuvuonna 2020 lähetimme kyselyn jakoon toimeksiantajamme kautta. Hän välitti kyselyn päiväkodin henkilökunnalle. Vastausaikaa annoimme helmikuun loppuun asti. Laitoimme toimeksiantajallemme vielä sähköpostia, jossa pyysimme häntä kannustamaan työntekijöitä vastaamaan huomattessamme saaneemme vastauksia melko vähän. Tämän jälkeen keskityimme saamiimme tuloksiin ja työn rakenteeseen sekä tekstiin jäsentelyyn. Kevään 2020 aikana kokosimme luvut laatukäsikirjaan

opinnäytetyöraportimme teoriapohjasta sekä kyselyn vastauksista. Olemme olleet yhteydessä toimeksiantajaamme säännöllisin väliajoin sähköpostin välityksellä.

5.3 Tiedonhankintamenetelmä

Tämä kehittämistehtävä pitää sisällään teorian tiedon tutkimista, hyödyntämistä sekä käytännön tutkimista aiheesta. Hyödynsimme tiedonhankintamenetelmässä kyselyn ja puolistrukturoidun haastattelun menetelmien piirteitä eli rakensimme puolistrukturoidun haastattelurungon, jonka toteutimme sähköisen kyselyn kautta. Päädyimme yhdistämään näitä kahta menetelmää, koska molemmissa oli hyviä ominaisuuksia tutkimuskysymyksiemme selvittämiseen.

Puolistrukturoitu haastattelu sopi tiedonhankintamenetelmäksemme, koska tutkimuskysymyksistämme nousi esille kuusi selkeää aihetta, joista halusimme saada lisää tietoa henkilökunnalta. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat valmiiksi mietittyjä ja kaikille haastateltaville samoja, mutta niistä puuttuvat valmiit vastausvaihtoehdot. Puolistrukturoitu on vapaampi kuin strukturoitu haastattelu, mutta silläkin on selvät raamit. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 44-45, 64-65). Valmiiksi laaditut kysymykset pitävät huolen siitä, että haastattelu pysyy aiheessa. Täten puolistrukturoidulla haastattelulla saadaan kerättyä tietoa, jota on alun perinkin ollut tarkoitus kerätä. Haastattelulajina se kuuluu teemahaastattelun ja strukturoidun haastattelun välille. Puolistrukturoidulla haastattelulla ja teemahaastattelulla on paljon yhteistä. (Puusniikka & Saaranen-Kauppinen 2006.) Puolistrukturoitu haastattelu etenee siten, että kaikille haastateltaville esitetään samat kysymykset samassa järjestyksessä. Kysymysten järjestystä voitaisiin kuitenkin vaihtaa, joskaan me emme niin tehneet. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47).

Toteutimme puolistrukturoidun haastattelun lähettämällä haastattelun sähköisessä muodossa kyselynä. Menetelmäksi valikoitui sähköinen kysely, koska se sopii aineistonkeruutavaksi, kun kerätään suurelta sekä hajanaiselta joukolta tietoa (Vilkkä 2015,123). Yhteistyöpäiväkodillamme on useampia yksiköitä, joten sähköisessä muodossa tehtävä kysely helpotti meitä saavuttamaan kaikki yhteistyöpäiväkotimme työntekijät. Perinteisin versio kyselylomakkeesta on paperiversio, mutta nykyisin sen rinnalle on tullut sähköiset kyselyt, jotka voidaan välittää juurikin esimerkiksi sähköpostilla. (Valli 2018, 92-93). Halusimme päiväkodin henkilökunnan mielipiteistä, kokemuksista sekä näkemyksistä vastauksia, joten lomakehaastattelu sopi

aineistonkeruutavaksi myös siitä syystä (Vilkka 2015,123). Kyselyyn muodostimme avoimia kysymyksiä, jotta saisimme kattavia ja kuvailevia vastauksia työntekijöiltä kysymyksiimme. Kyselyn kysymykset löytyvät liitteestä 1.

Tehdessämme kyselylomaketta kiinnitimme huomiota moniin asioihin. Ennen kysymysten valmistelua tutustuimme taustateoriaan, jotta pystyimme muodostamaan olennaisia kysymyksiä kehittämistehtävämme kannalta. Aloitimme kysymysten muotoilun siitä, että loimme teorian kautta kysymyksillemme keskeiset teemat. Tämän jälkeen mietimme tarkennetut kysymykset ja koostimme valmiin kyselylomakkeen. Tärkeäksi koimme, että henkilökunnan jäsenet kokisivat kyselyymme vastaamisen tärkeäksi ja henkilökohtaiseksi, koska sitä kautta voisimme luoda juuri heille sopivan laatukäsikirjan, jonka käytäntöjen toteuttamiseen heidän olisi helppo sitoutua. Kysymysten laadinnassa täytyy olla erityisen huolellinen, sillä ne luovat perustan tutkimuksen onnistumiselle. Kysymysten muoto voi aiheuttaa virheitä tutkimustuloksiin, jos vastaaja ei ajattele kysymystä samoin kuin me olemme kysymyksen tarkoittaneet. Kysymyksiemme tuli olla tarkkoja ja yksiselitteisiä. (Valli 2018, 93). Punnitsimme myös kysymysten olennaisuutta tarkasti (Vilkka 2015,107).

Jokaisessa päiväkodissa lapsiryhmissä on omanlaiset tavat toimia. Kasvattajat, jotka tuntevat ryhmänsä lapset tietävät, mitkä ovat juuri heidän ryhmänsä kannalta parhaat tavat toimia. Siksi toivoimme, että mahdollisimman moni työntekijä vastaa kyselyymme. Näin saisimme useamman työntekijän näkökulman otettua huomioon sekä heidän äänensä kuuluvaksi laatukäsikirjassa. Kiinnitimme kyselyä tehdessämme huomiota kyselyn pituuteen. Liian pitkä lomake voi saada vastaajan luovuttamaan ennekuin vastaaja edes kunnolla tutustuu kyselylomakkeeseen. Huomioimme, kuinka kauan aikaa sähköiseen haastattelukyselyyn vastaaminen vie, jotta siihen vastaaminen ei vie työntekijöiltä liikaa aikaa töiden lomassa. Kysymykset muutimme henkilökohtaiseen muotoon, sillä silloin lomakkeeseen vastaaminen tuntuu henkilökohtaisemmalta sekä luonnollisemmalta. (Valli 2018, 95.)

6 KEHITTÄMISTYÖN TULOKSET

Kyselyn vastauksia oli helppo seurata ja tulkita Google Form:ssa. Kokosimme saamamme vastaukset tähän kappaleeseen. Huomasimme, että hyvin monissa kyselyyn tulleissa avoimissa vastauksissa esiin nousi samoja asioita.

Halusimme selvittää, mistä tekijöistä koostuu laadukas varhaiskasvatus yhteistyöpäiväkodissämme. Monissa vastauksissa esille nousi samankaltaisia asioita. Useat nostivat esiin laadukkaan varhaiskasvatuksen kriteereiksi lapsilähtöisen toiminnan erityisesti, että ”Toiminta on lapsilähtöistä ja ikätasoista.” Lisäksi useat kertoivat tasa-arvoisen kohtelun, pienryhmätoiminnan, turvallisen oppimisympäristön sekä yhteistyön vanhempien kanssa laadukkaan varhaiskasvatuksen kriteereiksi. Jaetusta johtajuudesta puhuttiin myös muutamassa vastauksessa, mutta vastaajat eivät avanneet asiaa enempää.

Vastauksissa työntekijät kertoivat, miten lasten osallisuus huomioidaan yhteistyöpäiväkotimme arjessa. Eräs saamamme vastaus antaa hyvän esimerkin heidän toimintatavoistaan: ”Toiminta on lasten mielenkiinnonkohteisiin pohjautuvaa. Lapset otetaan avuksi päivän askareisiin.” Tämän lisäksi vastausten perusteella kasvattajat huomioivat lasten osallisuutta kuuntelemalla lasta ja vanhempia, ottamalla lapset mukaan päivän askareisiin apulaisiksi sekä lapsilähtöisen toiminnan suunnittelulla. Eräs vastaaja kertoi myös lasten parlamentin tuovan lapsen äänen kuuluviin. Parin vastaajan mukaan päiväkodin koollakin koettiin olevan vaikutusta siihen, miten hyvin lapsi pääsee osallistumaan päiväkodin arkeen.

Seuraavan kysymyksen kautta saimme tietää, miten pedagogiikka toteutuu päiväkotiryhmän arjessa. ”Jokainen hetki on arvokasta pedagogista aikaa.” Useammassa vastauksessa korostui juuri kokopäiväpedagogiikka eli kaikki myös arjen tilanteet koettiin pedagogisiksi kuten vessatilanteet, siirtymätilanteet, ruokailu, yhdessä olo ja leikki. Lisäksi ryhmäsuunnitelman ja vasujen mukaan toimiminen on yhteistyöpäiväkotimme keino toteuttaa pedagogiikkaa. Lapsilähtöinen toiminnan suunnittelu nostettiin vastauksissa oleelliseksi osaksi pedagogiikan toteutumista.

”Päivittäiset kohtaamiset” nousi lähes jokaisessa vastauksessa jossain muodossa esiin, kun selvitimme millaista yhteistyötä vanhempien kanssa tehdään

yhteistyöpäiväkodissamme. Vastauksissa kävi ilmi, että yhteistyö vanhempien kanssa on monipuolista. Arkiset keskustelut ja kuulumisten vaihdot, vanhempainillat sekä yhteiset tapahtumat mahdollistavat vanhempien osallisuutta. Osa vastaajista mainitsi myös viikko- ja kuukausikirjeet, joilla vanhemmat saavat lisätietoa ryhmän toiminnasta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut nousivat jokaisessa vastauksessa esiin.

Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman mukaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan ei kirjata tavoitteita lapsen kehittymiselle ja oppimiselle, vaan sille, miten toimintaa ryhmässä järjestetään. Vasukeskustelussa pohditaan siis lapsen vahvuuksia ja tehdään suunnitelma siitä, miten varhaiskasvatusta yhdessä huoltajien kanssa toimiessaan tukisi mahdollisimman hyvin lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista.

Yhteistyöpäiväkodissamme lapsi on mukana vasukeskusteluissa ikätasonsa ja vanhempien toiveiden mukaan. Lapsille on ennen vasua myös haastattelulomake, jonka vanhemmat täyttävät lapsen kanssa kotona. Lomakkeeseen pyydetään huoltajia kirjaamaan lapsen vastauksia sanasta sanaan. Lisäksi lapselta pyydetään tarvittaessa esimerkkejä ja perusteluita. Kyselylomake mahdollistaa lapsen osallisuutta ja sen avulla saadaan lapsen toiveet ja näkökulmat paremmin huomioitua. Usein lapset kertovat kotona rohkeammin ajatuksistaan, toiveistaan ja päiväkotipäivien sujumisesta. Lomakkeen avulla tämä tieto välittyy myös kasvattajille.

Useimpien saamiemme vastausten mukaan vanhempien kuulluksi tuleminen toteutuu päivittäin keskustellen sekä vanhempien ajatukset ja toiveet huomioiden. Eräs vastaajista kertoi että päiväkodissa ”Pyritään toimimaan sen mukaan, mitä vanhemmat tahtoo/toivoo, punnitsemalla kuitenkin yhdessä, mikä olisi lapsen ja ryhmän parhaaksi.” Pari vastaajaa kertoi lisäksi vastauksissaan pienistä kotitehtävistä, mutta vastauksessa ei selvinnyt millaisia tehtävät ovat. Vastausten kautta selvisi lisäksi, että vanhemmat pääsevät osallistumaan myös ryhmäsuunnitelman laadintaan. Vanhemmat saavat myös etukäteispohdinta-lapun ennen vasukeskusteluun tuloa. Etukäteispohdinnassa vanhemmat miettivät valmiiksi esimerkiksi minkälaisia nukkumarituaaleja heillä on, miten lapsi pyytää apua ja minkälaisia leikkejä lapsi leikkii yksin. Näiden kysymysten pohjalta varhaiskasvatuksen työntekijät saavat mahdollisimman kattavan kuvan heille uudesta lapsesta ja pystyvät tarjoamaan tuttujakin toimintatapoja lapsen päiväkotiarkeen. Turun kaupungilla on myös arviointilinkki, jolla huoltajat pääsevät arvioimaan vasua vasukeskustelun jälkeen.

Vastausten kautta saimme tietää, millä menetelmillä varhaiskasvatuksen laatua arvioidaan ryhmissä. Erässä vastauksessa tuli esiin monia olennaisia menetelmiä arviointiin: ”Lasten kehityksen seurannalla eli havainnoimalla, itsearvioinneilla, keskustelemalla.” Saamiemme vastausten perusteella yhteistyöpäiväkodissamme käytetään siis laadun arvioimiseen erilaisia keskusteluita, palautekyselyitä, arviointilomakkeita, lasten havainnointia, erilaisia suunnitelmia esim. ryhmäsuunnitelma, tiimisuunnitelma. Pari vastaajaa nostivat esiin vuosittain täytettävän kontaktibarometrin. Kontaktibarometri auttaa työntekijöitä arvioimaan rehellisesti työtapaansa ja läheisyyttä lapseen/aikuiseen. Siinä jokainen työntekijä arvioi ensin yksilöllisesti suhteensa jokaiseen ryhmän lapseen, sitten kootaan kaikkien merkinnät yhteen ja käydään ne yhdessä tiimin kanssa läpi. Kaikilla on varmasti hyvä kontakti johonkin lapseen, jos itsellä ei suju jonkun kanssa niin voidaan oppia toiselta ja toisen toimintatavoista.

Viimeinen kysymys herätti työntekijöitä pohtimaan sitä, miten ja kuinka usein heillä arvioidaan ryhmän toimintaa. Eräs vastaaja on nostanut vastauksessaan esiin tärkeitä asioita: ”Teemme itsearviointia ja annamme palautetta toisillemme sekä käymme läpi vanhemmilta saatua palautetta.”

Lähes jokaisen tähän kysymykseen vastanneen mukaan yhteistyöpäiväkodissamme ryhmän toimintaa arvioidaan viikoittaisissa tiimipalaverissa, jossa pohditaan miten on mennyt ja mitä voisi tehdä toisin. Useampi vastaus kertoi myös, että asioita käsitellään viikottain myös koko talon palaverissa tai opettajien pedagogisessa palaverissa. Useammassa vastauksessa nousi esiin eräs tärkeä asia: se että lasten toiminnan havainnointi kertoo myös paljon siitä, missä on onnistuttu. yhteistyöpäiväkodissamme työntekijät täyttävät myös talon arvoja mittaavan kasvattajayhteisösopimus-lomakkeen, jossa pohditaan yhdessä yhteisiä toimintatapoja koko työyhteisölle. Liitteessä 2 yhteistyöpäiväkotimme käyttämä, Turun kaupungin kasvattajayhteisösopimus.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTI

Laadukas varhaiskasvatus perustuu moneen eri asiaan. Siihen vaikuttavat niin varhaiskasvatuksen rakenteiden tasolla tehdyt ratkaisut, kuin se millä tavoin käytännön työtä toteutetaan. Pohjana ja ohjenuorana jokaiselle varhaiskasvatusta järjestävälle toimii kuitenkin varhaiskasvatuslaki sekä valtakunnallinen opetushallituksen luoma varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tehtävänä on taata laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko Suomessa. Se toimii siis tukena ja ohjaavana asiakirjana varhaiskasvatuksen järjestämisessä, toteuttamisessa ja kehittämisessä. (Opetushallitus 2018,7.) Opinnäytetyöprosessimme aikana havaitsimme, että suoraan varhaiskasvatuksen laatua käsittelevää tutkimustietoa on Suomessa vasta vähän.

Yhteistyöpäiväkotimme työntekijät nostivat varhaiskasvatuksen laadun tekijöiksi samoja osa-alueita, joita käsitelimme opinnäytetyömme teoriapohjassa. Näitä yhteneväisiä tekijöitä olivat lapsilähtöinen toiminta sekä pienryhmätoiminta, jotka yhdistyvät lasten osallisuuteen. Myös kokopäiväpedagogiikka nähtiin tärkeäksi osaksi laadukasta toimintaa ja näin ollen teoriamme pedagogiikan tärkeydestä tässä raportissa on oleellista yhteistyöpäiväkotimme näkemysten johdosta. Lisäksi sama näkemys oli yhteistyöstä vanhempien kanssa.

Varhaiskasvatuksen laatua määritäessä tulee tunnistaa varhaiskasvatuksen arvomaailmaa. Arvomaailmaan sisältyy ne tekijät, joita varhaiskasvatuksessa tavoitellaan ja pidetään tärkeinä (Vlasov ym. 2018, 15). Myös tuloksissamme varhaiskasvatuksen laatua määrittäväksi tekijäksi oli noussut tasa-arvo, joka on yksi varhaiskasvatusta ohjaavista arvoista.

Vastauksissa nousivat esiin laadukkaan varhaiskasvatuksen tekijöinä myös jaettu johtajuus sekä oppimisympäristö. Koska meidän piti rajata opinnäytetyötämme, emme käsitelleet näitä tässä työssä, vaikka nekin osa-alueet toimivat laadukkaan varhaiskasvatuksen pohjana. Tarkoituksena on, että toimeksiantajamme voi lisätä itse uusia lukuja laatukäsikirjaan meidän tekemiemme lukujen lisäksi. Laatukäsikirjaan voisi myöhemmin lisätä luvut juurikin oppimisympäristöstä, henkilöstöstä ja johtajuudesta. Toimeksiantajamme voi jatkossa päivittää ja muokata laatukäsikirjaa omiin tarpeisiinsa sopivaksi.

Saamistamme vastauksista heijastui, että pedagogiikan lähtökohtana toimii varhaiskasvatussuunnitelmat ja etenkin lasten oma varhaiskasvatussuunnitelma. Yhteistyöpäiväkodissamme pedagogiikkaa suunnitellaan etukäteen, mutta tilaa jätetään myös arjessa toteutettavalle pedagogiikalle. Pedagogiikka kulkee mukana siis läpi koko lapsen päivän varhaiskasvatuksessa. Suomalaisessa varhaispedagogiikassa korostetaan näkemystä kokonaisvaltaisesta varhaiskasvatuksesta, jossa kasvatus, opetus ja hoito liittyvät kiinteästi yhteen. Käytännön työssä se merkitsee, että pedagogiikkaa löytyy jokaisesta päivän tilanteesta. (Karila 2019, 10.)

Lapsen osallisuuden toteutuminen on yksi tärkeimmistä asioista varhaiskasvatuksessa, koska se pitää sisällään niin monia asioita. Koska työtä tehdään lasten hyvinvoinnin ja kehityksen tukemiseksi, tulisi lapsen kokemusmaailman olla keskeisessä roolissa kaikissa varhaiskasvatuksen osa-alueissa. Oman osallisuuden kokemuksensa kautta lapsi harjoittelee tärkeitä taitoja, mutta myös kasvattaa omaa itseluottamustaan.

Saamiemme tulosten pohjalta työntekijät kokivat yhteistyöpäiväkodissamme laadukkaan varhaiskasvatuksen kriteereiksi lapsilähtöisen toiminnan sekä pienryhmätoiminnan, jotka kytkeytyvät lasten osallisuuteen. (Koivulan ym. 2017, 55) mukaan osallisuutta vahvistavassa yhteisön pedagogisessa toimintatavassa kiinnitetään huomiota, mitä suunnitellaan ja miten jättäen tilaa lapsista kumpuaville ideoille, oivalluksille sekä ongelmanratkaisulle eli juuri lapsilähtöiselle toiminnalle.

Yhteistyöpäiväkodissamme kuunnellaan lapsia sekä otetaan heitä mukaan arjen toimintoihin. Lasten osallisuus lähteekin arkisista tilanteista, joissa tapahtuu vuorovaikutusta. Lapset saavat näissä tilanteissa tunteen kuulluksi tulemisesta sekä omista vaikuttamismahdollisuuksistaan koskien heitä itseään lähellä olevia asioita. Arjessa tulee antaa riittävästi aikaa ja tilaa eteen tuleville spontaaneille tilaisuuksille toteuttaa osallisuutta. Niiden lisäksi lapsille tulee järjestää suunniteltuja mahdollisuuksia osallisuuteen. (Hujala & Turja 2017, 46 -47).

Vanhemmille laadukas varhaiskasvatus ja päivähoito merkitsevät luottamista siihen, että lapset huomioidaan päivähoitossa yksilöinä, perheiden toiveita ja mielipiteitä kuullaan, ja että vanhemmat voivat luottavaisin mielin jättää lapsensa päivähoitoon. Lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen varhaislapsuudessa kantaa hedelmää pitkälle lapsen tulevaisuuteen. Keskeisessä roolissa varhaiskasvatuksessa on kasvatus yhteistyö vanhempien kanssa. Tekemällä yhteistyötä lapsen vanhempien kanssa saadaan aikaiseksi ehyt kokonaisuus lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseen.

Varhaiskasvatuksen työntekijät omaavat ammatillista osaamista liittyen lapsen kasvuun ja kehitykseen ja vanhemmat toimivat lapsensa parhaina asiantuntijoina. Molemmilla osapuolilla, vanhemmilla ja kasvattajilla on tietoa lapsesta, jonka pohjalta voidaan luoda yhteiset toimintatavat lapsen parasta ajatellen (Opetusalan ammattijärjestö 2020).

Vanhempien kanssa toteutettavaan yhteistyöhön on olemassa erilaisia menetelmiä. Yhteistyötä ovat esimerkiksi päivittäiset kuulumisten vaihdot, vanhempainillat yhteiset tapahtumat sekä varhaiskasvatuskeskustelut (Hujala & Turja 2017,21). Yhteistyöpäiväkodissämme monipuoliseen yhteistyöhön vanhempien kanssa hyödynnetään samoja toteutustapoja. Jokaisessa vastauksessa nousi esiin tärkeänä yhteistyömuotona lapsen varhaiskasvatuskeskustelut. Lisäksi vanhemmille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatukseen esimerkiksi yhteisten tapahtumien kautta.

Varhaiskasvatuksessa arviointia koskeva tiedonhankinta perustuu pääsääntöisesti havainnointiin ja erilaisten lomakkeiden käyttöön (Helenius & Lummelahti 2018,59). Myös yhteistyöpäiväkodissämme ryhmät hyödyntävät samoja menetelmiä laadun arviointiin. Arvioinnin kautta saadaan tuotettua paljon tärkeää tietoa ja on hyväksi, että arviointitietoa kerätään monelta eri taholta niin lapsilta, vanhemmilta kuin työntekijöiltäkin.

Yhteistyöpäiväkodissämme arvioidaan säännöllisesti viikoittain tiimipalaverissa, missä asioissa ollaan onnistuttu ja mitä pitäisi vielä kehittää. Arvioinnin tarkoituksena on toimia varhaiskasvatuksen järjestäjän apuna kehittämiskohteiden ja hyvien käytäntöjen tunnistamisessa, jotka edistävät varhaiskasvatuksen kehittämistyötä (Vlasov ym. 2018, 25). Lisäksi koko talon yhteiset palaverit ja varhaiskasvatuksen opettajien pedagogiset palaverit tarjoavat väylän arvioida toimintaa koko talon mittakaavassa. Vastauksissamme ei käynyt ilmi, miten arviointia dokumentoidaan ja kuinka arvioinnissa saatua tietoa hyödynnetään. Laadun arviointi ikäänkuin hukkuu arjen kiireisiin. Varhaiskasvatuksen arviointia ei tulisi pitää rasittavana lisätyönä, vaan osana päiväkotien arkisia toimintatapoja.

Opinnäytetyöprosessimme kautta valkeni selkeä kuva siitä, että säännöllinen arviointi ja tiedon todellinen hyödyntäminen ovat ehdottoman tärkeitä. Tästä syystä olisi hyvä kehittää ja luoda varhaiskasvatuksen rakenteisiin toimivia ja arjessa helposti toteutettavia arviointimenetelmiä. Laadun arviointi tekee päiväkodin toimintaa näkyvämmäksi ja järkeväksi päiväkodin varhaiskasvatusta.

Tekemiemme laatukäsikirjan lukujen kautta yhteistyöpäiväkotimme voi tehdä toimintansa sisältöjä näkyvämmäksi niin työntekijöille kuin asiakkaillekin. Laatukäsikirja toimii lisäksi ohjaavana asiakirjana, jossa käy ilmi millä tavoin käytännön työtä toteutetaan. Laatukäsikirjan kautta voidaan myös arvioinnissa keskittyä niihin asioihin, joita halutaan arvioida säännöllisesti. Laatukäsikirja luo pohjan niille toimintatavoille, miten toimintaa toteutetaan yhteistyöpäiväkodissamme, kun tavoitteena on laadukas varhaiskasvatus.

Koimme laatukäsikirjan lukujen kokoamisen kannalta olelliseksi, että vastausprosentti kyselyssä olisi ollut hyvä. Ajattelimme, että verkkokyselyyn olisi mahdollisimman helppo monen vastata. Tutkimuksen reliabiliteetista puhutaan, kun tarkistetaan tutkimuksen luotettavuutta ja tulosten toistettavuutta (Vehkalahti 2014, 40-44). Tässä kyselytutkimuksessa otoksena ja perusjoukkona ovat samat ihmiset, yhteistyöpäiväkotimme työntekijät.

Vastausprosentti kertoo, kuinka moni on vastannut kyselyyn. Mikäli vastausprosentti jää pieneksi, kyseenalaistuu sen edustavuus. Vastausprosentti ilmaisee tutkimuksen luotettavuutta. Tässä meidän kehittämistehtävässämme 29 % työntekijöistä vastasi kyselyyn. Vaikka saamamme tutkimustulokset eivät olleet vähäisen osallistujamäärän vuoksi täysin luotettavia, ne antavat kuitenkin suuntaa yhteistyöpäiväkotimme toiminnan laadusta työntekijöiden arvioimana.

Vastauksen työntekijät saivat antaa meille luottamuksellisesti, joten kukaan muu ei päässyt tuloksia katsomaan kuin me. Olimme antaneet selkeän kuvan siitä, mihin tarkoitukseen saamiimme vastauksia käytämme. Toimeksiantajamme vei tietoa kyselystä työntekijöilleen ja kannusti heitä vastaamaan kertomalla kuinka tärkeää tuloksien saaminen on heidän kannaltaan.

Ajattelimme juuri sähköisen kyselyn olevan hyvä tiedonkeruumenetelmä, koska sillä saadaan kerättyä suurelta joukolta helpommin tietoa ja vastaaminen olisi mahdollisimman vaivatonta. Saamissamme vastauksissa kuvailtiin melko niukasti, miten heillä toteutetaan kysymiämme asioita. Tämä osoittautui haasteeksi erillisen tuotoksemme, varsinaisen laatukäsikirjan kokoamisessa. Ja jälkepäin pohdimme, että olisimme saaneet varmasti kattavammin tietoa haluamistamme teemoista, jos olisimme menneet paikan päälle haastattelemaan työntekijöitä. Olisimme voineet esittää tarkentavia lisäkysymyksiä ja näin olleen saaneet laajemmin tietoa heidän mainitsemistaan toimintatavoista.

Opinnäytetyömme kautta teoriperustamme syveni varhaiskasvatuksen keskeisistä osa-alueista. Nyt opinnäytetyöprosessin jälkeen ymmärrämme hyvin, mitkä asiakirjat ohjaavat suomalaista varhaiskasvatusta ja kuinka ne toimivat työssämme niin sanotusti selkärankana. Teoriaan perehtymisen kautta, löysimme myös uusia näkökulmia ja käytännön menetelmiä työhömmme varhaiskasvatuksen opettajina. Ymmärrämme nyt paremmin työssämme, kuinka tärkeää on toteuttaa varhaiskasvatuksen arjessa olevia prosesseja laadukkaasti, jotta varhaiskasvatus olisi kokonaisvaltaisesti laadukasta. Jokainen meistä voi omalla työskentelyllään vaikuttaa siihen, miten asioita tehdään.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessista oli meille hyötyä tulevaa ammatillisuutta varten. Opimme paljon varhaiskasvatuksen laatuun liittyvistä tekijöistä ja laadun arvioinnista. Pystymme varmasti hyödyntämään opinnäytetyössämme keräämämme tietoa tulevaisuuden työelämässä. Opinnäytetyöprosessi on opettanut meille tiimityöskentelyä, vastuun jakamista, keskeneräisyyden sietämistä ja erilaisten työtapojen hyväksymistä. Nämä kaikki ovat oleellisia työelämätaitoja ja valmistavat meitä tulevaan ammattiimme varhaiskasvatuksen opettajina.

LÄHTEET

- Helenius, A. & Lummelahti, L. 2018. Varhaiskasvatus: Perusteita. 2. uudistettu painos. Helsinki: BoD - Books on Demand.
- Hujala, E. & Turja, L. 2016. Varhaiskasvatuksen käsikirja. 3., päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Jokimies, J. & Kronqvist, E. 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina. Tuloksia Vaikuta vanhempi- selvityksestä. Helsinki: Stakes.
- Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.
- Kalliala, M. 2008. Kato mua!: Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Gaudeamus.
- Kangas, J., Vlasov, J., Fonsén, E., Heikka, J. & Brotherus, A. 2018. Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa: 2, Suunnittelu, toteutus ja kehittäminen. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry.
- Karila, K. 2019. Mitä on varhaiskasvatuksen pedagogiikka? Teoksessa: A. Pakanen (toim.) Pedagogiikan aika. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto ry, 9–11. Viitattu 25.4.2020. Saatavilla sähköisesti osoitteessa https://www.lastentarha.fi/uploads/2019/01/62b0f739-pedagogiikan-aika-3painos_nayttis3.pdf
- Karila, K. 2016. Vaikuttava varhaiskasvatus. Verkkojulkaisu. Viitattu 19.3.2019 <https://www.vol.fi/uploads/2018/10/31eded03-pedagogiikanaikajulkaisu-6.pdf>
- Karvonen, J. 2010. Laadunhallinta opetustoimessa ja varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Suomen kuntaliitto.
- Kauppinen, R., Kataja E., Mäkelä, P., Sommers-Piiroinen, J., Vainio, J. & Vilmilä, F. 2011. Lapsen ääni – tarina minulta. Pelastakaa lapset ry. Viitattu 25.4.2020 . Saatavilla sähköisesti osoitteessa https://s3euwest1.amazonaws.com/frantic/pelastakaalapsset/2016/02/01153245/lapsen_aani_tarinaminulta_web-161111.pdf
- Koivula, M., Siippainen, A., Eerola-Pennanen, P. & Böök, M. L. 2017. Valloittava varhaiskasvatus: Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino.
- Kupila, P. 2004. Arviointia varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Kupila, P. (toim.) Arvioidaan yhdessä – Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Tammi.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2018. Viitattu 10.5.2019. <https://minedu.fi/uusivarhaiskasvatuslaki>
- Opetusalan ammattijärjestö OAJ. 2020. Viitattu 6.2.2020. <https://www.oaj.fi/arjessa/yhteistyokodin-kanssa/>.
- Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 12.3.2020. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Peltola, M. & Moisio, J. 2017. Ääniä ja äänettömyyttä palvelukentillä: Katsaus lasten ja nuorten palvelukokemuksia koskevaan tietoon. [Helsinki]: Nuorisotutkimusseura.
- Pesonen, H. 2007. Laatua!: Asiantuntijaorganisaation laatuopas. Helsinki: Infor.

Puusniekka, A. & Saaranen-Kauppinen, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 22.3.2020. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/index.html>

Sajaniemi, N., Karila, K., Kola-Torvinen, P., Karjalainen, S. M., Tast, S., Mertala, P., Pakanen, A. 2017. Pedagogiikan aika. [Kustannuspaikka tuntematon]: Lastentarhaopettajaliitto.

Tauriainen, L. 2000. Kohti yhteistä laatua: Henkilökunnan, vanhempien ja lasten laatukäsitykset päiväkodin integroidussa erityisryhmässä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Turun kaupunki. 2017. Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 21.3.2020. https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/turun_varhaiskasvatussuunnitelma_150517.pdf

Turun kaupunki. 2019. Varhaiskasvatuksen palveluseteli- sääntökirja. Viitattu 18.4.2020. https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/varhaiskasvatuksen_palvelusetelin_saantokirja_1.8.2019-.pdf

Valli, R. & Aarnos, E. 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu : virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Varhaiskasvatuslaki. 2018. L 2.4.540 2018/540 muutoksineen. www.finlex.fi

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Finnlectura.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., Nukarinen, T., Parrila, S. & Sulonen, H. 2018. Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 24:2018.

YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista. Viitattu 25.4.2020. Saatavilla sähköisesti osoitteessa https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf.

Sähköinen kysely henkilökunnalle

Moi!

Teemme opinnäytetyönä laatukäsikirjaa päiväkotinne ja tarvitsemme hieman teidän apuanne. Olemme erittäin kiitollisia, jos vastaatte oheiseen kyselyyn.

Terveisin: Heli ja Nella

Mistä asioista muodostuu mielestäsi laadukas varhaiskasvatus päiväkodissanne?

Millä menetelmillä arvoitte varhaiskasvatuksen laatua ryhmässänne?

Miten huomioitte lasten osallisuuden arjessa?

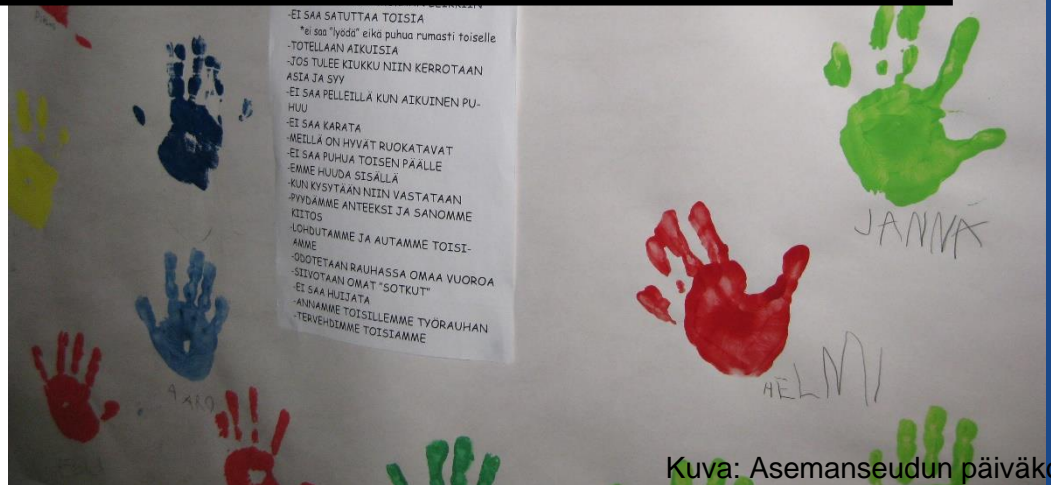
Miten pedagogiikkaa toteutetaan arjessanne?

Minkälaista yhteistyötä vanhempien kanssa tehdään?

Miten vanhemmat tulevat kuulluksi?

Miten arvioitte ryhmänne toimintaa ja kuinka usein?

osallisuus, pedagogiikka, yhteistyö vanhempien kanssa ja arviointi osana varhaiskasvatuksen laatua

Kuva: Asemanseudun päiväkoti

Sisällys

- 1 [Aikuinen suhteessa lapseen](#) Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- 1.1 [Lasta arvostava ilmapiiri](#) Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- 1.2 [Positiivinen ilmapiiri/ ilo](#) Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- 1.3 [Lasten kohtaaminen](#) Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- 1.4 [Kiireetön ja lämmin ilmapiiri](#).... Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- 1.5 [Hoiva ja huolenpito](#)..... Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- 1.6 [Lapsen tarpeisiin vastaaminen/ yksilöllisyys](#) ... Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- 1.7 [Lasten osallisuus](#)..... Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- 1.8 [Omatoimisuuden tukeminen](#)... Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- 1.9 [Lapsen itsetunnon tukeminen](#) Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- 1.10 [Pienryhmätöiminta](#) Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- 1.11 [Henkinen läsnäolo/sensitiivisyys](#) Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- 2 [Ns. perushoitotilanteet](#) Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- 2.1 [Ruokailu \(aamupala, lounas, välipala\)](#) Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- 2.2 [Päivälepo](#) Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- 2.3 [Pukemistilanteet](#)..... Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- 2.4 [Ulkoilu](#) Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- 3 [Vuorovaikutus suhteessa kolleegaan](#) Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- 3.1 [Yhteisvastuu työyhteisössä](#) Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- 3.2 [Työntekijöiden välinen vuorovaikutus](#)..... Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- 3.3 [Pedagogiset palaverit](#)..... Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**

1 Aikuinen suhteessa lapseen

[Kirjoita asiakirjan teksti tähän]

1.1 Lasta arvostava ilmapiiri

[Kirjoita asiakirjan teksti tähän]

1.2 Positiivinen ilmapiiri/ ilo

[Kirjoita asiakirjan teksti tähän]

1.3 Lasten kohtaaminen

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

1.4 Kiireetön ja lämmin ilmapiiri

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

1.5 Hoiva ja huolenpito

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

1.6 Lapsen tarpeisiin vastaaminen/ yksilöllisyys

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

1.7 Lasten osallisuus

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

1.8 Omatoimisuuden tukeminen

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

1.9 Lapsen itsetunnon tukeminen

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

1.10 Pienryhmätoiminta

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

1.11 Henkinen läsnäolo/sensiitivisyys

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

2 Ns. perushoitotilanteet

2.1 Ruokailu (aamupala, lounas, välipala)

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

2.2 Päivälepo

(Miten huomioidaan ne lapset, jotka eivät nuku? Mahdolliset järjestelyt yksikön sisällä? Korvaavaa toimintaa? Rinnakkaisten ryhmien yhteistyö. Huoltajien toiveisiin vastaaminen.)

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

2.3 Pukemistilanteet

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

2.4 Ulkoilu

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

3 Vuorovaikutus suhteessa kolleegaan

3.1 Yhteisvastuu työyhteisössä

(Tiimisopimuksessa määritellään ryhmän henkilöstön ”vastuualueet”, tässä koko yksikköä koskien.)

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

3.2 Työntekijöiden välinen vuorovaikutus

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

3.3 Pedagogiset palaverit

(Järjestämistiheys, ketkä osallistuvat, mitä käsitellään...)

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

**OLEN PEREHTYNYT Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
PÄIVÄHOITOYHKSİKÖN KASVAT-TAJAYHTEISÖSOPIMUKSEEN SEKÄ
LIITTEISIIN YKSİKÖN YHTEISISTÄ TOIMINTATA-VOISTA JA SITOUHDUN
TOIMIMAAN TYÖSSÄNI NIIHIN KIRJATUN MUKAISESTI**

nimen selvennys

Turussa ____ / ____ 20 ____